

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1920 kl. 1/2 12 f. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande genom ändringar, tillägg och skärpta straffbestämmelser i gällande skatteförordningar av underslev i fråga om skattebidrag.

(2:a avd.)

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Antonsson, Wijk, K. A. Nilson, Boman, Holmström, Jonsson i Hökhult, Bergman, Johansson i Kullersta, P. Albert Bergström, Björnsson, Åhlmans Olof Olsson, Björkman, friherre Barnekow, Bökelund, Uddenberg och Lithander.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 112, har herr *Åkerlund* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, »det täcktes Kungl. Maj:t fortast möjligt låta uppgöra och förelägga riksdagen förslag till de ändringar, tillägg och skärpta straffbestämmelser i våra skatteförordningar, som prövas erforderliga till förekommande av underslev i fråga om skattebidrag vare sig genom oriktiga deklARATIONER eller på annat sätt.»

Beträffande motiveringen härför får utskottet hänvisa till motionen.

För ett rationellt inkomstskattesystem har självdeklarationsinstitutet länge ansetts vara av största betydelse. Den svenska inkomst-Bihang till riksdagens protokoll 1920. 7 saml. 18 häft. (Nr 24—25.) 1

Utskottet.
Historik.

beskattningens historia visar också, att spørsmålet om obligatorisk självdeklaration såsom underlag för inkomsttaxeringen ingick redan i den tidigaste diskussionen om inkomstbevillningens utformande till en beskattning av den verkliga inkomsten under behörigt hänsynstagande till den subjektiva skatteförmågan.

Alltifrån mitten av 1800-talet har ifrågavarande spørsmål upprepade gånger förts fram i riksdagen, och olika beskattningskommittéer hava uttalat sig i ämnet. Från de senare årtiondena är att anteckna, hurusom, efter förordande av 1894 och 1895 års bevillningskommittéer, Kungl. Maj:t i sitt för 1897 års riksdag framlagda förslag till ny bevillningsförordning jämväl upptog förslag om självdeklaration. För institutets införande i svensk rätt uttalade sig också kommunalskattekommittén i sitt år 1900 avgivna betänkande. Vid det påföljande årets riksdag befanns frågan i så måtto mogen för sin lösning, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t under förklaring, att riksdagen ansåge obligatorisk självdeklaration böra införas till ledning för den direkta beskattningen, anhöll, att Kungl. Maj:t, efter utredning av frågan, måtte framlägga förslag till författningsbestämmelser angående deklara-tions-skyldighet.

I det förslag till förordning om inkomstskatt, som förelades 1902 års riksdag, ingingo också bestämmelser om dylik skyldighet, och i samband med den av riksdagen antagna och sedermera utfärdade förordningen i ämnet vann principen om självdeklaration inträde i vår skattelagstiftning.

*Utskottets
yttrande.*

1858 års bevillningskommitté hade om självdeklarationsprincipen ett uttalande, som visserligen utmynnade i ett avstyrkande, men likväl röjde en, som det visat sig, fullt riktig uppfattning av principens fördelar och nackdelar. Kommittén yttrade bland annat: »En av de mest omtvistade frågorna vid lagstiftningen angående inkomstskatt är den, vilka uppgifter skattskyldig bör åläggas meddela angående sina inkomster och vilka tvångsmedel böra användas mot de i detta avseende tredskande. Lika otvivelaktigt, som det är, att de bästa upplysningar kunna meddelas av den skattskyldige själv, lika säkert är, att, till följd av den rådande stora oviljan mot dylika meddelanden, tillförlitliga underrättelser sällan bliva lämnade. Om skatten är eller förmodas framdeles bliva hög, önska de skattskyldiga i allmänhet undandraga sig densamma eller någon del därav. Men när skatten är måttlig, vill oftast, av olika anledningar, den ene *synas* fattigare, den andre förmögnare, än han verkligen är.

Häri torde ligga förnämsta orsaken därtill, att de flesta uppgifter av skattskyldiga bliva oriktiga och missledande.»

Den tankegång, som här kommit till synes, kan med fog påstås hava ej blott upprepade gånger gått igen i den senare diskussionen i ämnet, utan ock väsentligen präglad lagstiftarens syn på saken även sedan själva principen vunnit erkännande i gällande lag. Misstron mot deklaranter har föranlett allt vidlyftigare föreskrifter, genom vilka man dels sökt förmå den skattskyldige till avgivande av riktiga uppgifter, dels ock sökt anordna kontroll å att så verkligen sker. I det förra hänseendet märkas särskilt deklARATIONENS fastslagna karaktär av försäkran på heder och samvete samt det äventyr, ekonomiskt och kriminellt, som den falske deklaranter är underkastad. Vad beträffar kontrollen, har man sökt åstadkomma sådan främst genom att i allt större utsträckning införa uppgiftsskyldighet i fråga om *andras* inkomster. Vid sidan härav har en stark tendens gjort sig gällande att göra den skattskyldiges egen deklARATION så detaljerad som möjligt, att låta densamma upptaga specificerade primäruppgifter i stället för av deklaranter själv uträknade resultatbelopp. Slutligen avse stadgandena om efterbeskattning att hålla möjlighet öppen för det allmänna att i skatteväg få igen vad som förlorats genom tidigare för låg eller utebliven taxering.

Icke desto mindre är det ett känt faktum, att i många fall deklARATIONER avgivas, som icke överensstämma med deklARANTENS verkliga inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Från de enstaka fall, där deklARANTEN sökt bereda sig sken av bättre ställning än den verkliga, kan givetvis i detta sammanhang bortses. De påkalla icke något ingripande i fiskaliskt intresse. Enligt sakens natur går i regel den falske deklARANTENS strävan i motsatt riktning, nämligen att helt eller delvis undandraga sig skatter genom att uppgiva inkomst eller förmögenhet för lågt. Då det ju är genom sådant förfarande stat och kommun samt indirekt övriga skattskyldiga tillskyndas förlust, böra de behöfliga garantierna för riktiga deklARATIONER särskilt avse att förebygga dylika försök från de skattskyldigas sida.

Den till sina verkningar ännu kännbara krigstiden har visat, att de garantier, som hittills förefunnits mot deklARATIONSMISSBRUK, icke varit tillräckliga. Frestelsen för de mindre nogräknade att undandraga sig sin skatteplikt har under denna tid visat sig vara starkare än eljest. En särskilt bidragande orsak härtill har otvivelaktigt förelagat i den under kristiden skärpta beskattningen och särskilt den i många fall hårda och ojämnt drabbande krigskonjunkturskatten. Den

talrika förekomsten av oriktiga deklarationer är givetvis också att betrakta såsom ett utslag av kristidens överhuvud taget förslappade affärsmoral.

Det svenska skattesystemets utveckling har under senare tid allt mera tenderat emot tyngdpunktens förläggande till den direkta beskattningen. Det är tydligt att, om denna utveckling skall fortgå även sedan normala förhållanden intätt, det blir av alltjämt växande betydelse för det allmänna, att varje skattskyldig lojalt fyller sin deklara-tionsplikt. I särskild grad kommer kravet därå att skärpas, om och i den mån den blivande kommunalskattereformen låter de kommunala skattebidragen helt eller till största delen utgå i form av kommunal inkomstskatt med eller utan progression.

*Motionärens
förslag.*

I den föreliggande motionen påyrkas nu effektiva åtgärder »till förekommande av underslev i fråga om skattebidrag vare sig genom oriktiga deklarationer eller på annat sätt». Det är härvid, enligt motionärens mening, ej nog med skärpta straffbestämmelser för falska uppgifter. Det erfordras också andra åtgärder, förnämligast i syfte av bättre kontroll, i vilket avseende motionären förslagsvis ifrågasätter:

»att stat och kommun bära tillerkännas rätt att för åtminstone tio år retroaktivt uttaga skattemedel, som upptäckas hava blivit undansnil-lade genom falska uppgifter, även av medel, som tillfallit arvingar eller bortgivits, så långt boets tillgångar förslå;

att såväl penninginstitut som även enskilda gäldenärer till vissa därför utsedda personer skola uppgiva sina skulder, då de överstiga ett visst belopp, och vilka som äro deras fordringsägare, ävensom utbetalda räntor;

att, då uppteckning av dödsbon av någon betydighet skall för-rättas, anmälan därom skall göras till landsfiskal å landet och motsva-rande myndighet i stad eller till den Konungen annars därtill förordnar, vilken person skall deltaga i förrättningen och bevaka det allmännas rätt; naturligtvis måste vid värdering av kvarlåtenskap stor hänsyn tagas till gällande pris vid deklarationens avgivande och till det, som gällde vid tiden för bouppteckningen;

att för en var deklarationsskyldig hans för varje år lämnade upp-gifter införas i en längd, varförutan svårligen någon kontroll torde kunna utövas.»

Utskottet.

Redan av vad utskottet här ovan yttrat framgår, att utskottet är fullt ense med motionären därom, att nuvarande bestämmelser giva rum

för missbruk, som påkalla rättelse. I likhet med motionären anser utskottet också, att det bör överlämnas åt Kungl. Maj:t att föreslå lämpliga åtgärder. Upplysningar, som utskottet inhämtat, visa emellertid, att Kungl. Maj:t redan uppmärksammat förevarande angelägenhet och träffat förberedelser i saken. Till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 31 oktober 1919 har departementschefen anfört bland annat, att han för genomförande av en i möjligaste mån rättvis beskattning och tillvaratagande av statens skatteintressen funnit en genomgripande omläggning av taxeringsväsendet vara erforderlig. Denna borde omfatta såväl taxeringsmyndigheternas organisation som deklara-tionsförfarandet. Bland önskemål, som kommit till synes på grund av erfarenheterna från de senare årens taxeringspraxis, nämndes bland annat utförligare deklara-tionsuppgifter och ökad möjlighet till kontroll å dessa uppgifter. Sedan departementschefen erinrat, att de ändringar, som närmast påkallades, vore sådana, som sammanhänge med den före-stående kommunalskattereformen, samt att övriga reformkrav beträffande taxeringsförordningen och deklara-tionsformulären för närvarande finge ifrågakomma blott i den mån det kunde ske utan fördröjande av det med kommunalskatteförslaget direkt sammanhängande arbetet, framhöll departementschefen i största korthet av vad slag de ändringar vore, som syntes kunna komma under övertvägande. Hit hörde, utom annat, fråga om fullständigare specifikation av inkomst från fast egendom, aktieutdelningar och tillfälliga inkomster, särskilt realisationsvinster, fråga om specificerad bruttoredovisning av förmögenhet, fråga om upp-giftsplikt för penningförvaltande inrättningar angående insättares räntor och innestående medel samt fråga om utvidgad rätt för ledamöter i taxeringsnämnd att taga del av deklara-tioner. I övrigt skulle departe-mentschefen lämna erforderliga direktiv för utredningen. Med anled-ning av det anförda bemyndigades departementschefen att tillkalla sak-kunniga för utredningen, vilken, enligt vad utskottet har sig bekant, omedelbart tagit sin början och bedrivits med all skyndsamhet. Genom en till innevarande riksdag numera avlåten proposition, nr 400, angående bl. a. ändring i vissa delar av taxeringsförordningen, har Kungl. Maj:t redan lämnat förslag avseende, såvitt nu är i fråga, ökad specificering av deklara-tionen i ovannämnda hänseenden ävensom uppgiftsplikt för penningförvaltande inrättningar i nyss antydd omfattning.

Det sagda ger vid handen, att motionens tydliga huvudsyfte, att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på vissa missförhållanden beträffande deklara-tionsförfarandet, redan blivit tillgodosett. Även om icke i det första arbetsprogrammet för utredningen upptagits alla de vägar motio-

nären anvisat såsom lämpliga för bristernas avhjälpande, lärer det väl få anses självfallet, att de sakkunniga, med eller utan eventuella direktiv från departementschefens sida, komma att undersöka alla till buds stående möjligheter för ändamålets uppnående. Jämväl de uppslag motionären givit komma därvid helt visst i betraktande, även utan att riksdagen i särskild skrivelse påminner därom.

För övrigt vill det synas utskottet, att redan nu åtskilligt skulle kunna vinnas, om de nuvarande bestämmelserna, särskilt de som handla om straffpåföljder för falsk deklaration och om efterbeskattning, bleve tillämpade på ett mera effektivt sätt än hittills skett.

I likhet med motionären håller utskottet i varje fall före, att en skärpning av straffbestämmelserna för falsk deklaration icke är tillfyllest för vinnande av riktiga deklarationer. De åtgärder motionären härutöver antytt såsom lämpliga utgöras delvis av tidigare diskuterade önskemål. Andra motionärens förslag äro nya och åtminstone i vissa avseenden ägnade att ingiva betänkligheter angående deras ändamålsenlighet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 112, av herr Åkerlund, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förekommande genom ändringar, tillägg och skärpta straffbestämmelser i gällande skatteförordningar av underslev i fråga om skattebidrag, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 april 1920.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.
